

This project is co-funded by the European Union and UN Women.
Bu proje Avrupa Birliği ve BM Kadın Birimi tarafından finanse edilmektedir.

**KADIN ERKEK
EŞİTLİĞİNE DUYARLI
PLANLAMA VE BÜTÇELEME**

KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE DUYARLI BÜTÇELEME ANALİZİ

MERKEZİ DÜZEY KAMU KURUMLARI PİLOT UYGULAMASI

www.esitbutceleme.org

Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme Analizi **Nedir?**

Kadın erkek eşitliği ve kadınların güçlenmesine katkı sağlayan kanıta dayalı politika, program veya faaliyetlerin oluşturulması için uygulanan ana akımlaştırma stratejisinin en temel araçlarından biridir.

Neyi hedefler?

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme analizinin ana hedefi kadın erkek eşitliğinin politikalara, programlara ve bütçelere tam olarak entegre edilmesini sağlamaktır.

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme analizi ile kamu hizmeti sunulan alanda;

- **eşitsizikleri azaltan,**
- **öncelikli ihtiyaçları ele alan,**
- **sorunların kök nedenlerine odaklanan**

program ve projelerin geliştirilmesi ile bu alanlara finansman sağlanması hedeflenmektedir.

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme analizi,

- 👉 Kadınların ve erkeklerin, kız ve oğlan çocuklarının **farklılaşan ihtiyaç, öncelik, beklentilerinin** politika yapım sürecinde anlaşılmasını sağlar.
- 👉 Kamu hizmetlerinin bu **farklılıkları gözeterek** sunulup sunulmadığını tespit eder.
- 👉 Verilerin **cinsiyete göre ayrıştırılmış** olarak toplanmasının önemini ortaya koyar.
- 👉 Merkezi ve yerel düzeyde yürütülen program, proje veya faaliyetlerin **mevcut eşitsizlikleri azaltmadaki etkisi ve yeterliliği** hakkında bilgi verir.
- 👉 Kamu kaynaklarının kadın erkek eşitliği ve kadınların güçlenmesi için tahsis edilmesini destekleyerek **adil bütçe dağılımına** katkı sağlar.

5 Adımda Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme Analizi

1.

VERİ VE BİLGİLERİN
TOPLANMASI

2.

DURUM ANALİZİ

3.

SEKTÖREL ÖNCELİKLERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

4.

ANALİZ SONUÇLARINA
ULAŞILMASI

5.

ÖNERİLERİN GELİŞTİRİLMESİ
VE RAPORLAMA

1.

VERİ VE BİLGİLERİN TOPLANMASI

 Analiz edilecek program/proje/faaliyetin;

- *Amaç ve Hedefleri,*
- *Ana Faaliyetleri,*
- *Performans Göstergeleri,*
- *Hedef Grupları ve Yararlanıcıları,*
- *Katılım/hizmetlere Uygunluk Kriterleri,*
- *Kullanılan Bütçe ve Kaynaklar*

gibi bilgiler ile cinsiyete göre ayrıştırılmış ve kadın erkek eşitliğine duyarlı veriler toplanır,

 Konuyla ilgili raporlar ve araştırmalar incelenir.

2. DURUM ANALİZİ

- 👉 Kadın erkek eşitliğini temel alan, kadınlar veya kız çocuklarını desteklemek için oluşturulmuş özel faaliyetler,
- 👉 Bütçenin aktivite bazlı olarak cinsiyete göre dağılımı,
- 👉 Yararlanıcı memnuniyet düzey ve nedenlerinin cinsiyete göre dağılımı,
- 👉 Kadın ve erkeklerin; sosyo-ekonomik durum, güvenlik, ulaşım ve erişim, karar alma süreçlerine katılım, ücretsiz iş/bakım emeği gibi alanlarda farklı durum, ihtiyaç ve tercihlerinin planlama ve uygulama sürecinde dikkate alınma durumu incelenir.

3. SEKTÖREL ÖNCELİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- 👉 İlgili politika alanını çerçeveleyen uluslararası ve ulusal mevzuat, politika ve strateji belgeleri incelenir ve kadın erkek eşitliğini taahhüt altına alan hedef ve alanlar belirlenir.
- 👉 Hedef gruplarla ilgili ulusal veya bölgesel veri, istatistik veya analizlerle ortaya konan başta kadın ve erkek olmak üzere yaş, eğitim durumu, istihdam, engellilik durumlarına göre farklılaşan ihtiyaç, beklenti ve öncelikler değerlendirilir.

4. ANALİZ SONUÇLARINA ULAŞILMASI

- ☞ Yararlanıcı kadın ve erkeklerin sayıları, analiz edilen farklı faaliyetler için diğer gruplara göre dağılım (ör. yaş, kentsel/kırsal, gelir, eğitim durumu vb.)
- ☞ Kullanılan bütçe ve kaynakların cinsiyete göre dağılımı
- ☞ Hizmet kalitesinin kadın ve erkeklerin ihtiyaçlarına, önceliklerine ve memnuniyet düzeylerine göre dağılımı
- ☞ Uygulanan faaliyetlerin kadınlar ve erkekler üzerindeki etkileri
- ☞ Sunulan hizmetten veya yürütülen faaliyetlerden yararlanamayan / erişemeyen kadın ve erkeklerin durumu tespit edilir.

5. ÖNERİLERİN GELİŞTİRİLMESİ VE RAPORLAMA

- 👉 Kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlenmesine katkı sunmak üzere analize tabi tutulan program, proje veya faaliyetin amaç ve hedefleri, performans göstergeleri, yürütülen faaliyetler, bütçe tahsisleri ile ilgili öneriler,
- 👉 Cinsiyet kırılımlı ayrıntılı veri ve istatistiklerin oluşturulması, yeni verilerin geliştirilmesi ve bilgi sistemlerinden yararlanmaya ilişkin öneriler,
- 👉 Eşitsizliklerin tespiti için alt alanlara odaklı derinlemesine çalışmaların yapılmasına yönelik öneriler,
- 👉 İleriki süreçte ihtiyaç duyulan eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetlerine yönelik öneriler geliştirilir.

Peki Nasıl?

ADIM 1

Analiz yapılacak alanı belirle

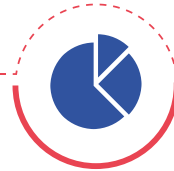
ADIM 2
Analiz için çalışma grubunu oluştur

ADIM 3

Analiz faaliyet planını geliştir ve uygula

ADIM 4
Geliştirilen önerilere kaynak ayır

ADIM 5

Uygulamaları izle ve raporla

Peki Ne Zaman?

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme analizi politika, program veya proje döngüsünün herhangi bir aşamasında yapılabilir.

Bununla birlikte bir politikanın/programın/projenin;

- **ilk tasarımı sırasında,**
- **uygulanmasından önce,**
- **izleme ve değerlendirme**

aşamalarında **kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme analizinin** yapılması önemlidir.

KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE DUYARLI BÜTÇELEMEDE PİLOT ANALİZ UYGULAMALARI

Türkiye’de Kadın-Erkek EŞİtliğine Duyarlı Planlama ve Bütçelemenin Uygulanması Projesi kapsamında seçilen pilot alanlara yönelik kadın erkek eşİtliğine duyarlı bütçeleme analizi gerçekleştirilmiŐİtir.

Pilot analiz çalışmaları ile *program veya faaliyetlerin tanımlama, planlama-bütçeleme, uygulama, izleme ve değerlendirme aşamalarında kadın erkek eşİtliği perspektifi ile kadın ve erkeklerin farklı ihtiyaç ve beklentilerinin hangi ölçüde ve nasıl ele alındığının değerlendirilmesi* amaçlanmıŐİtır.

Böylelikle;

- Politika yapıcılarının ve uygulayıcılarının var olan eşİtsizlikleri ve nedenlerini anlamalarına,
- eşİtsizlikleri ortadan kaldırmak için hedeflerin ve önlemlerin belirlenmesine,
- ve bu şekilde, kamu hizmetlerinin kadın erkek eşİtliğine duyarlı bir şekilde sunulmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE DUYARLI BÜTÇELEMEDE PİLOT ANALİZ UYGULAMALARI

Türkiye’de Kadın-Erkek EŞİtliğine Duyarlı Planlama ve Bütçelemenin Uygulanması Projesi kapsamında aŐaĐıdaki kurum ve programlar kadın erkek eşİtliğine duyarlı bütçeleme analizi için pilot olarak seĐilmiŐtir.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Sosyal ve Ekonomik
Destek Hizmeti

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

Gençlik Merkezleri

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞbaşı EĞitim Programı

AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

AB ile Uyum, Reform ve
İletifim Faaliyetleri ve
SeÇilen IPA 2 Projeleri

PILOT ANALİZLER

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti

PROGRAM

Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması

ALT PROGRAM

Çocukların Korunması

FAALİYET

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti (SED), yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan kişi ve ailelere çocuklarını yanında bakımına imkan sağlanması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yürütülen bir uygulamadır.

SED Hizmeti, "Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması" başlıklı bütçe programı altındaki "Çocukların Korunması" bütçe alt programı kapsamında yürütülmektedir.

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti (SED) Uygulaması için yapılan analiz çalışmasında;

- Destek sağlanan kız ve oğlan çocuk sayılarının yıllar itibarıyla dağılımı,
- Eğitim Durumuna Göre SED'den Faydalanan Çocukların Cinsiyet Dağılımları,
- SED Alan Çocuklardan Üniversiteye Yerleşenlerin Cinsiyet Dağılımı,
- SED'den Faydalanıp Eğitimlerine Devam Edemeyenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları incelenmiştir.

PILOT ANALİZLER

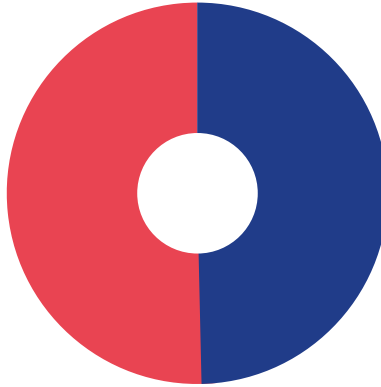
SED Hizmetinin yer aldığı “Bakım İhtiyacı Olan Çocuklara Aileleri Yanında Bakım Desteği” faaliyeti 2022 yılı bütçesi 2.455.000.000 TL’dir. Çocukların Korunması alt program maliyetinin % 46,40’ını SED Hizmeti oluşturmaktadır. (ASHB 2023 Performans Programı)

2022 yılında SED Hizmeti kapsamında ödenen aylık destek miktarı ortalama 2.337,31 TL’dir. (ASHB, 2022 Faaliyet Raporu)

2022 yılı Aralık ayı itibarıyla geçici ve süreli SED hizmetinden 157.248 çocuk ve genç yararlanmıştır. (ASHB, 2022 Faaliyet Raporu)

Desteklenen Çocukların Cinsiyet Dağılımı (%) 2022

Kadın
%50,97

Erkek
%49,03

PILOT ANALİZLER

Gençlik ve Spor Bakanlığı

Gençlik Merkezleri

PROGRAM

Gençlik

ALT PROGRAM

Gençlik Tesisleri ve
Yürütülen Etkinlikler

FAALİYET

Gençlik Merkezleri

Gençlik Merkezleri, gençliğin kişisel ve sosyal gelişimini desteklemek, gençlerin yeteneklerinin keşfedilmesini sağlamak, gençlerin karar alma, uygulama ve sosyal hayatın her alanına katılımını sağlamak, her türlü bağımlılık ve zararlı alışkanlıklardan korumaya yönelik önleyici faaliyetler gerçekleştirmek amacıyla kurulmuşlardır.

Gençlik Merkezleri, "Gençlik" başlıklı bütçe programı altındaki "Gençlik Tesisleri ve Yürütülen Etkinlikler" bütçe alt programı kapsamındadır.

Gençlik Merkezleri analiz çalışması kapsamında;

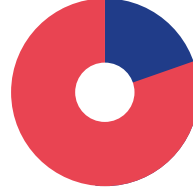
- Gençlik merkezi üye sayısı,
- Gençlik merkezi müdürü, gençlik lideri ve gönüllü gençlik lideri sayılarının cinsiyete göre dağılımı,
- Gençlik Merkezlerinden yürütülen faaliyetler,
- İlgili bütçe programının performans göstergeleri,
- Gençlik merkezlerinde toplanan veriler
- kadın erkek eşitliği perspektifinden incelenmiştir.

PILOT ANALİZLER

TÜİK 2022 yılı verilerine göre; Türkiye’de 15-24 yaş grubundaki genç nüfus, toplam nüfusun %15,2’sini ifade etmektedir (TÜİK, ADNKS, 2023). Genç erkeklerde ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı %17,5 iken genç kadınlarda bu oranı %32,4 tür (TÜİK, İstatistiklerle Gençlik 2021).

Genç Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı

%84,6

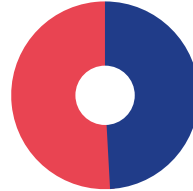
%15,3

Gençlik merkezlerinde 2022 yılı itibarıyla 3.150.859 kayıtlı üye bulunmaktadır. (2022 Faaliyet Raporu)

2022 yıl sonu itibarıyla Gençlik Merkezi sayısı 432’dir. (2022 Faaliyet Raporu)

Gençlik Merkezi Üyelerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, 2021

**Kadın
%52**

**Erkek
%48**

PILOT ANALİZLER

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü

İşbaşı Eğitim Programı

İşbaşı Eğitim Programı (İEP), Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından işsizliğin azaltılmasını, istihdamın teşvik edilmesi ve artırılmasını, işsizlerin mesleki niteliklerinin yükseltilmesini desteklemeyi amaçlayan aktif işgücü hizmetleri kapsamında uygulanmaktadır.

İŞKUR bünyesinde işsizliğin önlenmesi ve istihdamın korunması için yürütülen uygulamalardan biri olan aktif işgücü programları çalışma yaşamında kadın erkek eşitliğinin sağlanması bakımından önemlidir.

Türkiye İş Kurumu aktif işgücü hizmetleri:

- i) Mesleki eğitim kursları,
- ii) İşbaşı eğitim programları
- iii) Toplum yararına programlar

İşbaşı Eğitim Programı analiz çalışması kapsamında;

- İşbaşı eğitim programına ait temel bilgiler,
- Program kapsamında yürütülen faaliyetler,
- İEP bütçe tahsisleri,
- İstihdama ilişkin mevcut durum, sorunlar ve öncelikler,
- İstihdama ilişkin ulusal ve kurumsal hedefler, kadın erkek eşitliği perspektifinden incelenmiştir.

PILOT ANALİZLER

2022 itibarıyla 15 yaş ve üzeri nüfusun yaklaşık yarısı kadın iken, işgücüne dahil olmayanlara bakıldığında, 21 milyon 200 bin kadına karşılık 9 milyon 144 bin erkek mevcuttur. Kadınlarda işgücüne katılım oranı %35,1 iken bu oran erkeklerde %71,4 düzeyindedir (TÜİK, 2022).

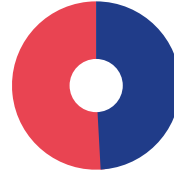
İşgücüne katılım, istihdam ve işsizlik verileri, 2022

	İstihdam (Bin)	İşgücüne katılma oranı	İşsizlik oranı (%)
Toplam	30 752	53,1	10,4
Kadın	9 935	35,1	13,4
Erkek	20 818	71,4	8,9

2022 yılı itibarıyla genç kadınların %25,2 si işsiz iken genç erkeklerde bu oran %16,4 düzeyindedir.

İşbaşı Eğitim Programlarına 2021 yılında 93 840 kurs programı açılmış ve toplam 360.170 kişi programlardan yararlanmıştır.

Kadın
%51

Erkek
%49

2022 yılında işbaşı eğitim programlarından yararlananların %67'sini 15-29 yaş arasındakiler oluşturmaktadır.

15-29 yaş grubundaki İEP Kursiyerlerinin cinsiyete göre dağılımı (2022)

Kadın
%45

Erkek
%55

PILOT ANALİZLER

Avrupa Birliği Başkanlığı

AB ile Uyum, Reform ve İletişim

Faaliyetleri ve Seçilen IPA 2 Projeleri

PROGRAM

Dış Politika

ALT PROGRAM

"AVRUPA BİRLİĞİ İLE UYUM, REFORM VE İLETİŞİM"

"AVRUPA BİRLİĞİ KATILIM ÖNCESİ MALİ YARDIMI VE BİRLİK PROGRAMLARI"

Avrupa Birliği Başkanlığı Türkiye'nin AB üyeliğine hazırlanmasına yönelik çalışmaların yönlendirilmesi, izlenmesi ve koordinasyonu temel görevlerini yürütmektedir.

Avrupa Birliği tarafından sağlanan katılım öncesi mali yardım araçlarının programlanması, koordinasyonu, izlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinden sorumlu olmak; kadın erkek eşitliğinin desteklenmesinde büyük bir potansiyel sunmaktadır

"Dış Politika" başlıklı bütçe programı altındaki "AVRUPA BİRLİĞİ İLE UYUM, REFORM VE İLETİŞİM" ile "AVRUPA BİRLİĞİ KATILIM ÖNCESİ MALİ YARDIMI VE BİRLİK PROGRAMLARI" bütçe alt programları Avrupa Birliği Başkanlığı koordinasyonunda uygulanmaktadır.

PILOT ANALİZLER

Avrupa Birliği Başkanlığı'nın görev ve faaliyetleri kapsamında yapılan kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme analizi 2 bileşenden oluşmuştur.

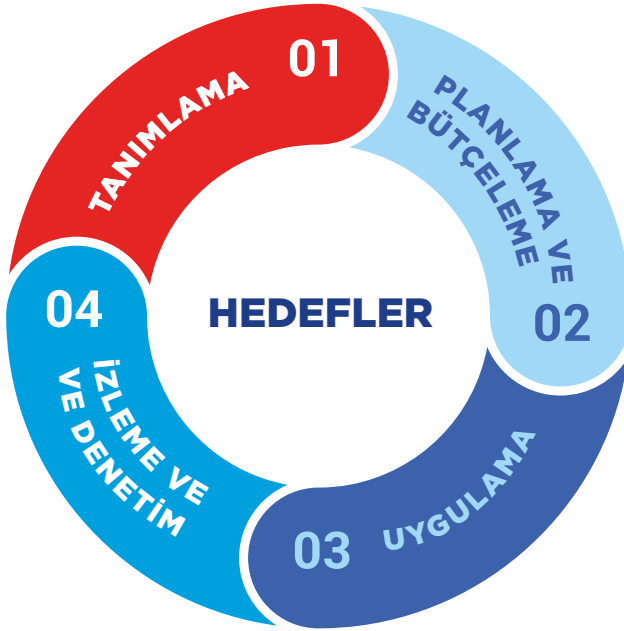
İlk olarak AB ile ilişkiler kapsamında yürütölen AB müktesebatına uyum çalışmaları, iletişim stratejisi ve kapasite geliştirme faaliyetlerine kadın erkek eşitliği perspektifinin yansıtılması için temel giriş noktaları belirlenmiştir.

Analizin ikinci kısmında, IPA-II dönemindeki projelere odaklanılmıştır. Temel Haklar ve Sivil Toplum Alt Alanları ile Eğitim, İstihdam ve Sosyal Politika, ve Tarım ve Kırsal Kalkınma sektörlerinden seçilen IPA projelerinin kadın erkek eşitliğine ve kadının güçlenmesine sunduğu katkı dereceleri, Kadın Erkek Eşitliği İşareti yöntemi ile incelenmiştir.

Avrupa Birliği, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi 2020-2025 ile cinsiyet temelli şiddetin, ayrımcılığının ve yapısal eşitsizliklerin geçmişte kaldığı ve eşitliğin sağlandığı bir toplumu amaçlamaktadır. Cinsiyet Eylem Planı (GAP III) ile AB, 2025 yılına kadar tüm yeni dış eylemlerin en az %85'inin kadın erkek eşitliğini ve kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesine katkıda bulunacağını taahhüt etmiştir.

KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE DUYARLI BÜTÇELEME PİLOT ANALİZ UYGULAMALARINDA GELİŞTİRİLEN ÖNERİLER

Pilot analizler sonucunda kamu hizmet sunumunun tasarımından izleme ve değerlendirilmesine kadar tüm aşamalarına kadın erkek eşitliği perspektifinin entegre edilmesini amaçlayan öneriler geliőtirilmiőtir.

01. Tanımlama Aşaması

- İdari kayıt, veri ve istatistiklerin cinsiyet kırılımlı ve kadın erkek eşitliğine duyarlı bir şekilde toplanması, derlenmesi ve yayımlanması sağlanmalı ve kullanılan bilişim sistemi buna uyumlu hale getirilmelidir.
- Kamu hizmeti sunulan alanlarda kadın ve erkekler ile kız ve oğlan çocuklarının farklı ihtiyaç, öncelik ve ilgi alanlarını tespit etmek amacıyla kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme analizleri yapılmalıdır.

02. Planlama ve Bütçeleme Aşaması

- Yürütülen program, proje ve faaliyetler için kadın erkek eşitliğine duyarlı amaç, hedef, strateji ile performans göstergeleri geliştirilmelidir.
- Harcanan bütçede kadın ve erkeklerin payının ölçülebilmesi için kadın erkek eşitliğine duyarlı harcama analizi yapılmalıdır.

03. Uygulama Aşaması

- Kamu hizmeti sunumunda yer alan personel ve yöneticilerin kadın erkek eşitliğinin ana akımlaştırılması ve kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri artırılmalıdır.
- Yönetici seviyesinde ve karar alma mekanizmaları içinde kadınların payı artırılmalıdır.

04. İzleme ve Değerlendirme Aşaması

- Yürütülen program, proje veya faaliyetlerin kadın erkek eşitliğine olan etkisinin ölçülmesi izleme ve değerlendirme süreçlerine dahil edilmelidir.
- Kamu hizmetinden yararlanan kişilere yönelik olarak düzenli aralıklarla kadın erkek eşitliğine duyarlı memnuniyet anketleri gerçekleştirilmelidir.

PROJE KÜNYESİ

PROJE BAŞLIĞI:	Türkiye’de Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçelemenin Uygulanması
PROJE NUMARASI:	TR2016/RL/05/A2-01/001
PROJENİN YÜRÜTÜCÜSÜ:	Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women)
PROJE YARARLANICILARI:	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
LİDER KURUM:	Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı
PROJE SÜRESİ:	15 Aralık 2020 – 15 Aralık 2023 (36 Ay)
BÜTÇE:	3.000.000,00 EURO: AB finansmanı 300.000,00 EURO: BM katkısı

**KADIN ERKEK
EŞİTLİĞİNE DUYARLI
PLANLAMA VE BÜTÇELEME**

www.esitbutceleme.org

This project is co-funded by the European Union and UN Women.
Bu proje Avrupa Birliği ve BM Kadın Birimi tarafından finanse edilmektedir.

